

Piibel katoliiklikus traditsioonis

ALEXANDER M. SCHWEITZER on saksa päritolu teoloog ja muusik, endine katoliikliku piibliföderatsiooni (*Catholic Biblical Federation*) peasekretär.

1. Varajases kirikust renessansini

Esimestel aastakümnetel andsid Palestiina, Süüria ja Egiptuse algkristlikud kogukonnad sõnumit Jeesuse elust ja õpetusest edasi suuliselt. Esimesed kirjalikud tunnistused, mis keskendusid peamiselt Jeesuse surmale ja ülestõusmisele, ilmusid Pauluse kirjade näol esimese sajandi keskel. Peagi hakkasid kristlased kirja panema ka Jeesuse tegusid ja sõnu ning valmisid evangeeliumid. Uue Testamendi tekstid said valmis esimese sajandi lõpuks. Kuna Heebrea Piibel (Vana Testament) oli juba osa varakristlikust elust, siis pandi kirja Jeesusega seotud lood ja tunnistused ning töötati välja ja kinnitati kirjalikult varajase kristliku kiriku usu jaoks oluline usutunnistus.

Autorsus, autoriteet, kaanon

Esimeste sajandite teoloogilised arutelud ja vaidlused puudutasid olulisi küsimusi, nagu näiteks tekstide autoriteet ja tõlgendamise problemaatika. Üks probleem oli seotud tekstide autorsusega. Justinus Märter (100–165) kirjeldas evangeliste verbaalse inspiratsiooni saanud stenografistidena, Origenes (185–254) aga eelistas autorile otse dikteeritud sõnade asemel pigem käsitlust kirjutaja meele valgustumisest. Ta kaalus erinevaid inspiratsiooniastmeid ja autorite inimlikkusest tingitud „eksimise“ võimalust – on vigu, mis ei vähenda tekstides sisalduvat jumaliku tõde. Johannese Chrysostomus (349–407) väitis, et kui Jumala Sõna võiks inimkehas maa peale tulla, kohanduks see samuti inimautorite poolt kasutatud kirjanduslike vormide ja tagasihoidlike annetega.

Teoloogiline vastus autorsuse, s.o jumaliku inspiratsiooni ja inimese loomingu vahekorra küsimusele oli järgmine: Jumala Sõna ilmub inimlike sõnade rüüs; me näeme sõnades Sõna. Piiblitekstid pole verbaalselt inspireeritud ega „dikteeritud“, kuid Pühakiri tervikuna on Püha Vaimu inspireeritud, selles mõttes autoriteetne ning seda tuleb lugeda ja tõlgendada vastava inspiratsiooni valguses. See nõuab „usust täidetud“ tõlgendamist.

Autoriteedi küsimus on seotud ka kaanoni küsimusega, st millised tekstid peaksid olema Pühakirja osad ja millised mitte. Varakristlaste jaoks oli suurim probleem see, kas ja kuidas aktsepteerida juudi Piiblit osana kristlikust Pühakirjast. Kuna Jeesus ise oli juut ja viitas oma tegudes ja sõnades pidevalt juudi Piiblile, siis püüdsid varakristlikud kogukonnad aktsepteerida Moosese seaduse autoriteeti ning lepitada ilmset vastuolu juudi Piibli ja Uue Testamendi vahel, esitades Jumala kohta uue sõnumi: Jeesus oli kuulutanud, et Jumal on halastuse ja lahkuse, armastuse ja elu Jumal ning tema õiglus pole inimlike mõõdupuude järgi mõõdetav.

Jeesuse väitest „Ma ei ole tulnud seadust tühistama, vaid seda täitma“ (Mt 5:17), on saanud selle dihhotoomia käsitlemise paradigma: Vana Testament võetakse vastu kristliku Pühakirja osana, kuid seda tuleb lugeda ja tõlgendada Uue Testamendi valguses. Või veelgi parem – Jeesus-sündmuse valguses. See oluline otsus märgib sügavalt kiriku Piibli kasutamist ja eriti

piibelliku hermeneutika aspekti. Patrlistliku ajastu jooksul arenes välja rikkalik allegooriliste tõlgendusvahendite repertuaar eesmärgiga panna tekstid funktsioneerima pühakirjana. Kui tekst kõnetab ja suhestub lugeja kontekstiga ning probleemiks on „kristliku mõtte” puudumine, tuleb lahendus leida Piiblist enesest. Vana Testamendi tuleb lugeda Uue Testamendi tõlgenduslikus valguses.

Varajaste kirikute seas oli kokkulepitud kaanon olemas hiljemalt 4. sajandil, kuid arutelud kaanonilisuse üle kestsid läbi järgnevate sajandite, kajastades ka kristlike konfessioonide erinevaid lähenemisviise ja traditsioone.

Tõlge ja tõlgendamine

Piiblitekstide tõlgendamise vajadus tuleneb Pühakirja inspiratsiooni ja autoriteedi mõistmisest. Piiblitekstid kajastavad konkreetset inimlikku ajaloolist konteksti, milles need on koostatud, nende sõnumi avaldamiseks tuleb need aga seostada lugejate kontekstiga. Katoliku kirikus on liturgiat peetud ruumiks *par excellence*, kus piiblitekstid saavad (palve, lugemise, eksegeesi, kuulutamise, mediteerimise, laulmise ning vaatamise kaudu) sellesse dialoogi astuda. Kuid sajandite jooksul on kogukonniti või perekonniti välja kujunenud ja praktiseeritud ka teisi piiblitekstide lugemise, mediteerimise, palvetamise ja kohaldamise vorme.

Sama lugu on tõlkimisega – see on alati tõlgendamine. Tulenevalt ülalkirjeldatud liturgia rollist Piibli eeliskohana tehti enamik varaseid piiblitõlkeid liturgilistesse keeltesse, näiteks ladina, kreeka ja süüria keelde. Kuid oli ka teisi tõlkeid. Arusaam, nagu oleks protestantlik reformatsioon 16. sajandil rahvuskeeltesse tõlkimise lähtepunkt, pole päris õige. Varajasel ja kõrgkeskajal leidis tõlkeid araabia, saksa (enam kui 70), tšehhi, ungari, inglise ja teistesse keeltesse, aga oli ka palju teisi tõlkeid. See näitab, et tol ajal oli levinud soov omada emakeelset Piiblit ja Piibli kasutamine väljaspool rangelt liturgilist raamistikku.

Renessansiajastu tunnuslause oli „Sõna vägi”. See kirjeldas piiblisõnumi ümbermuutvat jõudu, mis vabastati kirikuinstitutsioonide ja traditsioonide piiravast autoriteedist ja oli suunatud otse inimeste südamesse. Selle „vabanemisprotsessi“ algatasid humanistlikud filosoofid eesotsas Rotterdami Erasmusega, kes levitasid Piiblit originaalkeeltes ja hiljem ka kohalikkude keelde tõlgituna. Kunagi varem polnud kirik end nii selgelt määratlenud *Piibli kogudusena*, kui seda tehti protestantlike liikumiste ja tol ajastul alguse saanud konfessioonide kaudu.

Protestantlik reformatsioon viis lõpuks nn vastureformatsioonini katoliku kirikus.

2. Vastureformatsioon kuni teise Vatikani kirikukoguni

400 aastat talveund – sellise sildi võiks anda neljasajale aastale, mis ühendas 16. sajandi keskpaiga reformatsiooni 20. sajandi keskpaigaga seoses Piibli kasutamisega katoliku kirikus, eriti väljaspool liturgiat ja rahvakeeles. Nende nelja sajandi jooksul Piiblit kindlasti austati katoliku kirikus, kuid tegelikult reserveeriti see õpetusametnikele ja teoloogidele, kes nägid Pühakirjas viiteallikat teoloogilistele argumentidele ja katehheetilistele õpetustele. See on kooskõlas populaarse ütlusega: „Katoliiklastel on katekismus ja protestantidel Piibel.” Seetõttu peeti tavausklike otsest juurdepääsu Pühakirjale ebasoovitavaks, sageli isegi ohtlikuks. Igal juhul pidi usklike sellist otsest kontakti Piibliga käsitlema heaperemehelikult.

Piibel oli suletud iidsele ja auväärsele keelde ning kuldsele pühakotta, inspireerides aukartust ja austust. Püha ja profaanse vaheline kontakt oli pärsitud. See oli ehk Jeesuse – kes oli ületanud lõhe jumaliku ja inimmaailma vahel, pannes Jumala riigi sinna, kus mehed ja naised töötavad, sünnitavad, elavad ja surevad – eeskujuga järgimine, et vähehaaval tehti pingutusi Pühakirja kui auväärse objekti päästmiseks sellele ebakohasest vanglast. Piiblitekst tõlgiti kõigepealt ladina keelest ja seejärel algkeeltest paljudesse kaasaja keeltesse, mis muutsid pühad kirjutised üha kättesaadavamaks.

Vatikani II kirikukogu (1962–1965) oli ametlik pöördepunkt. Pühakirja ja traditsiooni seose küsimus mõeldi uuesti läbi ja tehti põhimõttelisi muudatusi. Vatikani II kirikukogu juhatas sisse paradigmaatilise muutuse ilmutuse teoloogias ja liikus juhendteoreetilisest arusaamast ilmutuse dialoogilisse mõistmisse. See tõi kaasa kiriku traditsiooni teoloogia muutumise. Traditsioon kannab edasi elavat reaalsust, mille sisuks on Kristuse antud elu. Pühakiri ja traditsioon pärinevad seega samast ilmutatud Jumala Sõnast: nad võlgnevad oma olemasolu samale jumaliku sõna sündmusele, mida nad tunnistavad, olemata samasugused. „Püha traditsioon ja Pühakiri on kirikule jäetud Jumala Sõna püha varandus.” Traditsioon ja Pühakiri moodustavad orgaanilise ühtsuse: need on sama ilmutustoimingu edasiandmise kaks viisi.

Tunnustati valgustusajastul alguse saanud ajaloolis-kriitiliste meetodite asendamatu kohta piiblikesegeesis. Kuid ennekõike anti Piibel tagasi usklikule kätte. Alates Vatikani II kirikukogu istungist ei esitatud pühi kirjutisi enam ainult liturgias, sageli arusaamatus ladina keeles – need muutusid emakeeles üha kättesaadavamaks.

Enam ei kasutata Piiblit pelgalt tõendusmaterjalide allikana dogmade tugevdamiseks katoliku kirikus. Pigem on see teoloogilise arutluse lähtepunkt ja võrdlusalus usuelule. Vatikani II kirikukogu „Jumaliku ilmutuse dogmaatiline põhiseadus”, *Dei Verbum* (1965) pani suurt rõhku *dynamisele* – Jumala Sõna elavale muutvale jõule:

„Jumala Sõna jõud on nii suur, et see on kiriku tugi ja energia, oma laste usu tugevus, hinge toit ... vaimse elu allikas. Järelikult on Pühakirja puhul täiesti rakendatavad sõnad: „Sest Jumala Sõna on elav ja aktiivne” (Hb 4:12).“

Säärane Vaimu aspekt, Jumala sõna „dünaamilise“ kvaliteedi rõhutamine oli viiskümmend aastat tagasi midagi uut – just nagu *Dei Verbum* tervikuna esindab katoliku kiriku uut suhtumist Piiblisse ja selle rolli kirikuelus.

Meelde tasub tuletada mõningaid selle põhiseaduse avaldusi, mis algatasid katoliku kirikus uue piibelliku ärkamise. *Dei Verbum* kutsus roomakatoliiklasi üles andma aukoht Vulgatale – ladina kiriku iidsele piiblitõlkele, mis on sügavalt määratlenud selle kiriku teoloogiat ja liturgiat paljude sajandite jooksul. Ka mitteladina kirikute tõlketraditsioonid pidid olema au sees, kuna needki kuulusid kiriku traditsioonidesse. Seoses Piibli tõlkimisega tänapäevastes keeltesse nõuab *Dei Verbum* siiski selgelt naasmist algteksti juurde, mis on kõikidele konfessioonidele ühine, ning see määratleb Pühakirja ja traditsiooni seose üsna uuel viisil. Algteksti juurde naasmine ei andnud mitte ainult tugevaid impulsse konfessioonidevahelisele ja oikumeenilisele koostööle, see sanktsioneeris ja tugevdas ka katoliku kiriku pingutusi Pühakirja inimestele kättesaadavaks tegemisel nende tänapäevases keeles. Sel viisil aitas see käivitada viimaste aastakümnete tõlkebuumi.

Lisaks ajaloolis-kriitilise eksegeesi rolli ning Pühakirja ja traditsiooni seoseid puudutavatele selgitustele on Vatikani II kirikukogu uus arusaam Piiblist toonud kaasa eeskätt põhjalikke

muudatusi pastoraalse teenimise alal. Piibel anti inimestele kätte ning pakuti vajalikke vahendeid ja meetodeid Pühakirjaga tegelemiseks, näiteks sobivaid (pastoraalseid) kommentaare, palvemeetodeid (nt *lectio divina*) ning haridus- ja elukestva õppe mudeleid.

3. *Dei Verbum*'ist kuni *Verbum Domini*'ni

Katoliku kiriku hiljutisest, *Dei Verbum*'ist alguse saanud *piibellikust teekonnast* on saanud tohutu kasvu ajalugu. Kirikut on pidevalt julgustanud, vaidlustanud ja suunanud eelkõige Vatikani II dokument „Jumaliku ilmutuse dogmaatiline konstitutsioon“, *Dei Verbum* (1965), seejärel järgnevatel aastatel paavstliku piiblikomisjoni dokumendid „Piibli tõlgendamine kirikus“ (1993) ja „Juudi rahvas ja nende pühad kirjutised kristlikus Piiblis“ (2001) ning viimati postsünodaalse apostliku manitsuse teemal „Pühakiri kiriku elus ja missioonis“, *Verbum Domini* (2010). Selles manitsuses töötas paavst Benedictus XVI välja omamoodi Piibli teejuhi universaalse kiriku jaoks. See dokument on verstepost katoliku kiriku kasvavas tundlikkuses tunnistada pühakirjade dünaamilist jõudu kristlike kogukondade uuendamiseks.

Piibellikust apostolaadist kõigi pastoraalsete tegevuste piibelliku inspiratsioonini

Verbum Domini kasutab Piibli rolli kirjeldamiseks kirikukogukonnas võtmeväljendit „kiriku pastoraalse elu kõigi valdkondade piibellik inspiratsioon“. Tõepoolest, pärast Vatikani II kirikukogu on katoliku kiriku arusaam piibellikust teenimisest edasi arenenud: *piibellikust apostolaadist* on see arenenud *piibellikuks pastoraalseks teenimiseks* ja lõpuks *piibellikuks inspiratsiooniks pastoraalse elu ja kiriku missiooni kõikides valdkondades*.

See liikumine kajastab katoliku kirikus muutunud suhtumist Piiblisse. Piibellik apostolaat oli piiblikeskne – kiriku pastoraalse tegevuse üks valdkond paljude muude valdkondade hulgas (katehees, liturgia, sakramendid, diakoonia, kaanoniseadus jne). Apostolaadina oli see *missioon*, mis keskendus Piibli ja enam kui 2000 aasta vanuste tekstide mõistmiseks vajaliku teabe jagamisele teistega.

Piibelliku pastoraalse teenimisega seati alus uuele rõhuasetusele: Pühakirja jagamine on teenistus, see on teenimine, mille esimeseks prioriteediks on Sõna jagamine kui midagi kasulikku usklikele endile. Pühakirja tunnustatakse vaimuliku toiduna usklike juhendamisel. Liikumine pole suunatud mitte niivõrd „teiste“ kui kristlaste kogukonna enda poole.

Võtmeväljendiga „pastoraalse tegevuse kõigi piirkondade piibellik inspiratsioon“ on ületatud uus lävi. Nagu Jeremija raamatus, kus seadust ei kirjutata enam kivist tahvlitele, vaid ustavate inimeste südamesse, ei tohi Pühakiri jääda ainult paberile, vaid usklike mõtetesse ja mällu, südamesse ja hinge. Pühakiri peab elavdama ja inspireerima *animat*, hinge ja põhimõtteid ning koguduse, kõigi kogukondade usklike elujõudu ja saama seeläbi eluandvaks Jumala Sõnaks.

Konkreetselt tähendab see näiteks järgmist:

- Pühakiri muutub üha enam esmaseks võrdlusaluseks kiriku kõigil tasanditel (väikestes kristlikes kogukondades, kogudustes, piiskopkondades, piiskoppide konverentsidel ...)
- kõik kiriku eluvaldkonnad, kohustused, tegevus ja missioon on uuendatav piibelliku dünaamika kaudu; mitte mõne välise jõuna, tuikava eluliinina, mis on aktiivne organismi sees ja toidab seda sisemiselt.

- kogu otsustamine ja kirikusisene otsuste tegemine põhineb piibellikel alustel, mitte „vaimse eelroana“, vaid teadliku ja tõsise piibelliku refleksiooni vormis.
- nii pühade kirjutiste lugemise kui ka piibliuringute meetodeid üldiselt tuleb kriitiliselt hinnata ja võimalusel kohandada.

4. Institutsionaalsest lugemisest kogukondliku lähenemiseni

Katoliku kirikus võime eristada kolme erinevat hermeneutilist ruumi, kus Piiblit loetakse, tõlgendatakse ja läbi elatakse. Esiteks, liturgiline institutsiooniline ruum, kus on Piibli tõlgendamise võtmeks on traditsionaalne usk. Siis on akadeemiline ruum, kus tõlgendamine keskendub konkreetsetele tekstidele, selle päritolule ja struktuuridele. Ja lõpuks kogukonnaruum, milles teksti juurde pääseb lugejate elu- ja usukogemuste kaudu.

Katoliku kirikus on eriti teravalt tunda *liturgilis-institutsionaalse ruumi* olulisust ja sellele ruumile omast traditsiooniprintsiipi. Tähtis on Vatikani II kirikukogu arusaam, et traditsioon ise ei ole eraldiolev ja sõltumatu allikas. Selle ülesandeks on visuaalselt väljendada perspektiivi, millest Jumala Sõna kogetakse ja vastu võetakse: usu vaatenurka. Liturgias, kus Jumala Sõna antakse meile Sõna laual, on meil võimalik kogeda, et Jumala Sõna on oluline ja hädavajalik.

Liturgilis-institutsionaalses ruumis on selge, et Jumala Sõna on midagi enam kui pelk teave Jumala kohta. Usu perspektiivist kirjeldatakse seda kui valgust ja efektiivset väge, lõpptulemusena nagu Jumalat ennast. Seda teadmist Jumala Sõna *lisandväärtusest* valvatakse ja edastatakse. Kiriklikul õpetusametil on siin eriline roll, kuid nagu paavstlik piiblikomisjon (*Pontifical Biblical Commission*) rõhutab, täidab see ülesannet „Ihu *koinonia* piires, väljendades ametlikult Kiriku usku kui teenistust Kirikule; sel eesmärgil konsulteerib ta teoloogide, ametnike ja teiste asjatundjatega, kelle seaduslikku vabadust ta tunnustab ja kellega teda ühendavad vastastikused suhted ühise eesmärgi nimel – Jumala rahva alalhoidmisele toes, mis teeb nad vabaks.“

Siinkohal saab selgeks tihe seos *akadeemilise ruumiga*. Katoliku kirikul tuli läbida pikk õppeprotsess selleks, et jõuda selle seisukohani. Alles *Dei Verbumiga* sai akadeemiline ruum lõplikult tunnustatud. Teadlase esimeseks ülesandeks on tekstikriitiline töö normatiivse teksti rekonstrueerimisel ja eraldamisel hilisematest kohandamistest ja lisandustest. Teine ülesanne on teksti tõlkimine tänapäeva keeltesse. See eeldab õiglust nii algteksti kui ka selle teksti lugejate jaoks erinevates tõlgetes. Tõlkija peab ühelt poolt kaasa aitama vastu võetud ja tunnustatud teksti kujundamisele selle autonoomsuses ja võõrapärasuses. Kuid teisalt peab ta sellesama tõlketöö kaudu andma oma panuse võõrapärasuse vähendamisele selle vahemaa ületamiseks. Sellist topeltkohust saab täita ainult siis, kui tõlkija on lähedane mitte ainult teksti, vaid ka selle vastuvõtjate reaalse eluga. Paavstlik piiblikomisjon rõhutab selle tähtsust piibliteksti korrektsel mõistmisel:

„Usutraditsioonid moodustasid Pühakirja autorite kirjandusliku tegevuse elava konteksti. Nende asetamine sellesse konteksti hõlmab ka nende osalemist kogukondade liturgilises ja profaanses elus, nende intellektuaalses maailmas, kultuuris ja ühises ajaloos selle tõusude ja mõõnadega. Samal kombel nõuab Pühakirja tõlgendamine eksegeetide täielikku osalemist oma aja uskliku kogukonna elus ja usus.“

Kolmas hermeneutiline ruum, *kogukonnaruum*, on alles hiljuti jõudnud ametliku kirikuõpetuse valdkonda. Paavstliku piiblikomisjoni avaldus, mille kohaselt „kõigil Kiriku liikmetel on oma roll Pühakirja tõlgendamisel”, on endiselt uuendus, mille tagajärjed pole veel täielikult läbi mõeldud. Kogukonnaruumis on kõik usklikud piiblilugemise subjektid; juurdepääs pühades kirjades tunnistatud tõe toimumb siin ennekõike intuitsiooni, kogemuste ja aktiivse elu praktiliste tarkuste kaudu.

Dokument „Piibli tõlgendamine kirikus” kinnitab, et me võime „rõõmustada, nähes Piiblit lihtsate ja vaeste inimeste käes; nad võivad selle tõlgendamisse ja aktualiseerimisse tuua nii vaimsest kui ka eksistentsiaalsest küljest läbitungivama valguse kui see, mis tuleneb õppetööst, tuginedes ainult tema enda ressurssidele (vrd Mt 11:25).” See väide seab tugeva kahtluse alla haritud ja harimata inimeste vahelise hierarhia, mida harilikult peetakse enesestmõistetavaks, eriti teaduslikkusele orienteeritud kogukondades. Kuna liturgilis-institutsionaalse ja akadeemilise ruumi subjektid mõistavad end „haritud” klassi osana ja kuna neile ruumidele iseloomulike meetodite tundmise koolitamine põhjustab sageli võõrandumist intuiitsemal tarkusel põhinevatest tunnetusmeetoditest, siis tehakse erilisi jõupingutusi, et kogukonnaruumi ei ignoreeritaks. Kogukonnaruumis võib nii ametliku kirikuõpetuse kui ka piibliteaduste tulemuste arvesse võtmine ennetada Piibli subjektiivset vastuvõtmist. See toimib ennetava vahendina väikese kogukonna ideoloogiliste eelarvamuste vastu ja avab silmad teksti võõrapärasusele.

Piibli kasutamise ajalugu katoliku kirikus näitab, et kolme hermeneutilise ruumi subjektidel on alati oht end isoleerida ja oma lähenemisviisi absoluteerida. Kuna Pühakirjas moodustavad jumalik ja inimlik lahutamatu ühtsuse, on kolme hermeneutilise ruumi subjektid omavahel seotud süsteemi osad. Seega ei tohiks liturgilises institutsionaalses ruumis asuv Jumala Sõna kuulutamine kunagi olla otseses vastuolus Piibli teaduslikul uurimisel saadud teadmistega. Ja et seda üldse mõistetakse ja vastu võetakse, peab see jutlus olema kontaktis ka usklikke tänapäevaste kogemustega.

5. Piiblitekstist Jumala Sõnani

Küsimus, millist rolli Piibel kirikuelus mängib, on tihedalt seotud küsimusega, kuidas Piiblit loetakse, sellest aru saadakse ja selle alusel elatakse. Katoliku kirikus on üha enam hakatud enesekriitiliselt hindama Pühakirja mõistmist nii individuaalselt kui ka ühiselt. Pühakirja fundamentalistlikud ja puhtalt spirituaalsed tõlgendused on peaaegu kõigis kirikutes üha kasvav nähtus. Piibellikul teenimisel on kiireloomuline ülesanne *astuda vastu sõna sektantlikule ja fundamentalistlikule lugemisele*, mis rajab eraldatuse ja diskrimineerimise seinu. Koos sellega tuleb esile tõsta mitmekülgust, mis on Piibli iseloomulik tunnus: maailmavaadete, pühade tekstide tõlgenduste, teoloogiate ning kiriklike struktuuride paljusus.

Meie maailmas salapärasena esinev *kontekstuaalne hermeneutika* ja Jumala Sõna *dialogiline lugemine* laseb kajada mitmesugustel usulistel traditsioonidel, nii piibellikel kui ka muudel, ning rikastab meie Sõna kogemust. Pühakirja on vaja lugeda tänapäeva lugeja elu kontekstis: „Piibel on eluraamat nii palju, kui see käsitleb elu kõigis selle ilmingutes. Jumal on andnud meile kaks püha raamatut: loomis- ja ajalooramatut ning piibliraamatut. Piiblit tuleb „uute asjaolude valguses uuesti lugeda ja kohaldada tänapäeva olukorrale”.

Piibel nii oma kaanonis kui ka üksikutes raamatutes on pluralistlik nähtus, silmapaistev näide mitmekesisuse ühtsusest, paljude häälte sümfoonia. Piiblilugemise erinevad viisid pole

võrdselt sobivad, kuid samal ajal ei haara ükski meetod Pühakirja tähenduse rikkust. Seetõttu on meetodite ja lähenemisviiside paljusus vajalik, aidates välja kaevata piiblitekstis peituvaid rikkusi.

Piiblit tuleb lugeda selle kultuurilises kontekstis. Veendumus, et Sõna saab levida erinevates kultuurides, tuleneb Piiblist endast, Aabrahami ja tema järglaste kaudu kõigile rahvastele lubatud õnnistusest (1Ms 12:3; 18:18). Inkultiveeritud, kontekstuaalne lugemine eeldab lugupidavat ja põhjalikku kohtumist rahva ja selle kultuuriga ning see algab Piibli tõlkimisega inimsüdame keelde.

Piibel on *kogukonna raamat*, selle usukogemuse väljendus ja vahend selle ülesehitamiseks. Kuna Piibel on kõigi usklike kogukonna aare, on Pühakirja tõlgendamisel oma roll kõigil kiriku liikmetel. „Kristlikud kogukonnad [peavad] lugema Piiblit *vaeste vaatenurgast*. On põhjust rõõmustada, kui näeme Piiblit kehvades oludes ja vaeste inimeste käes; nad saavad selle tõlgendamisse ja selle teostusse tuua nii vaimsest kui ka eksistentsiaalsest küljest läbitungivama valguse kui see, mis tuleneb õppimisest ja tugineb ainult enda ressurssidele.”

Piiblit kui Jumala sõna saab tervitada ainult selle käsitlemisel kiriku põhilist palveallikana, edendades selle *palvemeelset lugemist*. Pühakirja palvemeelse lugemise paljude vormide hulgas on iidne *lectio divina* tava, mis kutsub lugejat üles mõistma ja ületama lõhet piibliteksti ja tema isikliku reaalsuse vahel; see kutsub lugema, uurima, mediteerima, mõtisklema, palvetama ja praktiseerima Piibli sõnumit.

6. Piibli uus ajastu katoliku kirikus

Paavst Benedictus XVI soov *Verbum Domini*'s, peatükis „Jumala Sõna kohtamine Pühakirjas“, väljendab selgelt piibellikku teed, millele tänapäeva katoliku kirik on astunud:

„Kui on tõsi, et liturgia on kuulutamise privilegeeritud koht, Jumala Sõna kuulmine ja pühitsemine, siis see kohtumine tuleb ette valmistada usklike südames eeskätt nende endi poolt. Kristlikku elu tähistab sisuliselt kohtumine Jeesuse Kristusega, kes kutsub meid teda järgima. Sel põhjusel räägiti piiskoppide sinodil sageli, kui tähtis on isikliku ja kogukondliku teekonna baseerumine Jumala Sõnale, mis võib ilmneda ja tõeliselt toimida meie vaimse elu alusena. Koos sinodiisadega avaldan südamest lootust, et Jumala rahva iga liige saab uuendatud pühaduse ja tunneb suuremat armastust pühade kirjutiste vastu, nii et nende palvemeelne ja usku täis Piibli lugemine saab aja jooksul süvendada nende isiklikku suhet Jeesusega.“

Alexander M. Schweitzer on saksa päritolu teoloog ja muusik, Ühinenud Piibliseltside *Global Bible Translation for the United Bible Societies* ja *Global Bible Ministry* juht. Aastatel 2001–2011 oli ta katoliikliku piibliföderatsiooni (*Catholic Biblical Federation*) peasekretär. 2008. aastal osales Schweitzer eksperdina piiskoppide sinodil teemal „Jumala sõna kiriku elus ja missioonis“. Tema piibliteoloogiliste väljaannete hulgas on „Reading the Bible as the Word of God,“ *Biblical Reflections*, UBS 2016; „Die Kraft des Wortes. Bedeutung der Reformation für Sprachen und Gesellschaften,“ *EKD Themenmagazin*, 2016; „The Dogmatic Constitution *Dei Verbum*: History and Relevancy for Today,“ BICAM Publications, Accra, 2007.